

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého
Katedra anglistiky a amerikanistiky**

Bakalářská práce

**POČÁTKY Hnutí ZA OBČANSKÁ PRÁVA V USA DO KONCE
PADESÁTÝCH LET 20. STOLETÍ**

Autor : Radek Týmł

Studijní program : Angličtina se zaměřením na aplikovanou ekonomii

Vedoucí práce : Mgr. Jiří Flajšar, PhD.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a uvedl úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Jiřímu Flajšarovi, PhD. za odborné vedení, za cenné rady, připomínky a také za trpělivost, kterou se mnou měl.

OBSAH:

ÚVOD	5
1 POČÁTKY RASOVÉ SEGREGACE AFRO-AMERIČANŮ	7
1.1 Počátky otroctví.....	7
1.2 Počátky rasové segregace.....	7
1.3 Lynčování a jeho dopady ve společnosti.....	9
2 VÝVOJ SITUACE OD 40. LET 20. STOLETÍ	11
3 SILNÝ VLIV CÍRKVE JAKO KLÍČ K ÚSPĚCHU.....	14
3.1 Vliv vzdělání na církve	15
3.2 Společná moc církví	16
4 VZNIK NAACP A JEJÍ VLIV NA MODERNÍ Hnutí ZA OBČ. PRÁVA.....	17
4.1 Počátky konfrontace	19
4.1.1 The Baton Rouge Bus Boycott.....	19
4.1.2 The Mass Bus Boycott	20
4.1.3 Vedení povstání	21
4.1.4 Organizace.....	22
4.1.5 Finance	22
4.1.6 Vítězství a jeho dopad	23
4.2 NAACP v boji proti mocenským zájmům Jihu	24
4.3 Oficiální útok na NAACP v letech 1956 - 1959.....	26
4.4 Byrokratická taktika vs. Masově-orientovaná taktika	28
4.5 Organizační zlom v černošském protestu	29
5 MONTGOMERY BUS BOYCOTT 1955 – 1956	31
ZÁVĚR	35
RESUMÉ IN ENGLISH LANGUAGE	37
ANOTACE.....	43
PŘÍLOHY	44
SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY	50

ÚVOD

Rasová nesnášenlivost vždy představovala v dějinách lidstva obrovskou hrozbu pro konkrétní skupiny lidí, kteří se odlišovali barvou pleti a také svými zvyky a kulturou. Ve Spojených státech amerických se situace ve 20. století a zejména v padesátých letech začala stávat neúnosnou pro Afroameričany, kteří byli utlačováni většinou, kterou představovali lidé bílé pleti. Málokdo si dnes dokáže představit jaké útrapy museli černoši snášet po dlouhá desetiletí.

Tento sled mnoha událostí měl svůj mnohaletý vývoj a přerostl v obrovský konflikt mezi dvěma rasami. Nutno říci, že černoši se do této pozice nedostali vlastní vinou, ale vinou bělochů, kteří s nimi zacházeli jako s věcmi. Vlivem otroctví se v běloších vytvořil pocit nadvlády nad černochoy a i když bylo otroctví už dávno zakázáno, tak byli černoši stejně utlačováni, protože byli považováni za podřadnou rasu. Sledovat vývoj událostí v tomto kontextu mi přišlo velmi zajímavé, protože v dnešní době rasismus stále přežívá a zřejmě asi nikdy nezmizí.

V první části mé práce se zaměřuji na historický přehled a zejména vliv otroctví, které mělo za následek trvalou diskriminaci černochoy po staletí. Problematika rasové segregace obnášela nejrůznější formy násilí včetně lynčování, které bylo zřejmě nejbrutálnější formou vražd černochoy, které se děly v USA.

Další kapitola se týká vývoje ve čtyřicátých letech dvacátého století, kdy vznikaly důležité černošské organizace za účelem boje proti jejich diskriminaci. Vůbec nejdůležitější institucí, která byla oporou černochoy byla církev, jejíž vliv byl neoddiskutovatelný i díky migraci z venkova do měst. Lidé tedy byli více pobožní jak bylo zvykem na venkově a tím pádem velmi naslouchali farářům, kteří pro ně představovali důležitou morální podporu. Ruku v ruce s církví šlo také vzdělání, protože duchovní, kteří kázali potřebovali mít patřičné řečnické schopnosti a znalosti k tomu, aby mohli mluvit před tak početným publikem.

Vznik organizace NAACP v roce 1909 byla důležitým krokem v boji proti útlaku černochoy. Její role zejména v padesátých letech byla velmi důležitá, protože díky právním krokům se jí podařilo aspoň částečně eliminovat rostoucí dominanci bělochů v prakticky každém segmentu běžného života.

Nejdůležitější však byl fakt, že došlo v padesátých letech k bojkotům veřejné autobusové dopravy v Baton Rouge v roce 1953 a poté v Montgomery v roce 1955. Tímto prokázali černoši, že jsou akceschopní a jejich vliv na veřejný život je obrovský, protože dvě třetiny příjmů z autobusové dopravy tvořili černoši. Postavy T.

J. Jemisona, Dr. Martina Luthera Kinga a mnoha jiných černošských hrdinů se nesmazatelně zapsaly do historie USA. I když tyto protesty nezměnily dění na veřejnosti zásadním způsobem a myšlení bělochů taktéž, tak myšlení a zaujetí černošů zcela jistě. Uvědomili si totiž, že pokud chtějí změnit svou budoucnost či budoucnost svých dětí k lepšímu, tak jim nic jiného než hromadný protest a boj za jejich práva nezbyvá.

1 POČÁTKY RASOVÉ SEGREGACE AFRO-AMERIČANŮ

1.1 *Počátky otroctví*

Afro-Američané žijící ve Spojených Státech Amerických neměli svou úlohu ve společnosti nikdy jednoduchou. V podstatě pořád žili v útlaku od dob otroctví a i když se situace v 19. a poté ve 20. století zlepšila, tak pro ně byla pořád velmi mizerná. Při pohledu do historie se prvopočátky otroctví datují kolem roku 1619, kdy bylo do města Jamestown přivezeno holandskou lodí asi 20 afrických otroků. Tímto bylo započato skoro 240 let bezpráví a kontinuálního omezování černochů.

Plantáže s bavlnou, rýží či tabákem byly zdrojem příjmů velkého počtu obyvatel a pracovní síla byla tedy potřeba. Hlavně kvůli zvýšené poptávce po bavlně se přiváželo z Afriky stále více černochů, kdy mezi lety 1790 a 1860 vzrostl počet otroků až šestinásobně¹. Mezi nejvíce produkující státy se řadily Mississippi, Alabama a Arkansas. V Jižní Karolíně a Mississippi bylo v roce 1860 dokonce více otroků než obyvatel. Byly přijaty zákony na regulaci práv otroků, čímž se z nich stal majetek otrokářů a ti rozhodovali o všech jejich právech a o tom co smějí a nesmějí dělat. V zákonech bylo jasně ustanoveno, že otroci nemají žádná lidská práva a jsou považováni za výhradní majetek otrokáře. Již v 17. století probíhaly protesty proti otroctví a barbarství, které hrozným způsobem omezovalo černošskou komunitu zejména ve státě Pensylvánie. Ještě před vypuknutím Občanské války se zasloužili o odpor proti otroctví osobnosti jako Nat Turner, Sojourner Truth, Frederick Douglas, William Lloyd Garrison, John Brown či Harriet Tubmen. V roce 1865 sice bylo po Vyhlášení emancipace na Jihu zrušeno otroctví, ale otázka rovnoprávnosti a občanských práv vyřešena nebyla.

1.2 *Počátky rasové segregace*

Po přijetí tzv. Jim Crow zákonů (Černošská otázka) došlo k přísné rasové segregaci po celá desetiletí od roku 1877 až do půlky 60. let 20. století. Pasáž ve třináctém, čtrnáctém a patnáctém Dodatku Ústavy udělila černochům stejná práva jako bělochům. Avšak po roce 1877 a po zvolení republikána Rutheforda B. Hayese začaly státy na Jihu a sousední státy omezovat svobodu černochů. V roce 1891 byl ve státě Louisiana přijat tzv. Separate Car Law ve smyslu pomoci cestujícím k rovnoprávnému, ale oddělenému cestování ve vagonech. Byla to lest, protože černoši

1 Ronald L. F. Davis. *Slavery in America: Historical Overview*. 3 March. 2010
< http://www.slaveryinamerica.org/history/hs_es_overview.htm>.

byli ve veřejné dopravě diskriminováni a neměli stejné možnosti. Naneštěstí pro černochoy Nejvyšší soud pomohl podkopat ústavní ochranu černochoů v neblaze proslulém případě Plessy v. Ferguson z roku 1896, kdy si Homer A. Plessy (černocho) sedl do železničního vagonu vyhrazeného pouze pro bělochoy. Poté byl okamžitě zatčen a Nejvyšší soud podpořil zákon z Louissiany s tvrzením, že rasová separace nezbytně neznamená porušení rovnoprávnosti. Jinými slovy, Plessyho případ představoval uzákonění dvou společností : běloši, ti zvýhodnění a černoši, ti znevýhodnění a opovrhování. Nešlo jen o pouhé zákony, ale o styl života, protože Jim Crow byl synonymem pro rasový kastovní systém. Primárně se odehrával ve státech na Jihu, ale ne výhradně pouze zde, nýbrž i v sousedních státech.

Plessyho případ v podstatě poslal tuto zprávu státům na Jihu a okolním státům : Diskriminace černochoů je přijatelná. Je důležité si uvědomit, že šlo tedy o legitimizaci anti-černošského rasismu, kdy spousta křesťanských farářů a teologů hlásalo rasovou nadřazenost bělochoů nad černochoy s podporou Boha pro rasovou segregaci. Tím to ale zdaleka nekončilo, protože odborníci z nejrůznějších vědních disciplín jako kraniologové, phrenologové či eugenologové se snažili dokázat, že černoši jsou intelektuálně a kulturně podřadní vzhledem k bělochoům. V denním tisku byli černoši nazýváni nejrůznějšími hanebnými výrazy a v článcích jednotlivých autorů se stále více odrážely anti-černošské stereotypy. Dokonce i dětské hry líčily černochoy jako podřadné bytosti.

Nebylo přípustné, aby byly navázány milostné vztahy nebo černochem a běloškou, protože hrozilo, že by mohla vzniknout smíšená rasa, která by představovala hrozbu pro Ameriku. Pokud to bylo nezbytné, násilí mělo být dalším prostředkem k usazení černochoů na dno rasové hierarchie. Jim Crow systém se řídil určitými zásadami a normami, podle kterých byla jasně definována etiketa a pravidla chování černochoů na veřejnosti. Není pochyb o tom, jak moc ponižující muselo být dodržování těchto norem, protože mezi ně patřily následující :²

- černocho nemohl nabídnout pravici bělochovi, protože by to naznačovalo, že si jsou společensky rovni; Samozřejmě, pokud by svou pravici nabídl bělošce, tak by riskoval obvinění ze sexuálního obtěžování
- nebylo přípustné, aby černoši a běloši byli v restauraci společně a pokud by tomu tak bylo, bělocho by byl vždy obsloužen dříve

2 Dr. David Pilgrim. *Jim Crow*. 15 March. 2010 < <http://www.ferris.edu/news/jimcrow/what.htm>>.

- v žádném případě nesměl černoš bělošce zapálit cigaretu, neboť toto gesto naznačovalo intimitu
- na veřejnosti nesměla černošská komunita projevovat vzájemnou náklonnost, vyznávat lásku či líbat se, protože to uráželo bělochy
- pokud jel motorovém vozidle černoš a toto vozidlo řídil běloch, pak musel černoš sedět vzadu
- v silničním provozu měli běloši na křižovatce vždy přednost

V běžném životě se staly naprosto běžnými Jim Crow štíty, které visely u každé fontány, vchodových dveří či veřejných zařízení. Existovaly oddělené a jednotlivé nemocnice, vězení, veřejné a soukromé školy, kostely, hřbitovy, toalety a ubytovací zařízení pro černošy a bělochy. Ve většině případů byla tato zařízení na mnohem nižší úrovni pro černošy než pro bělochy. Mnohdy černoši neměli veřejné záchodky, pláže či restaurační zařízení. Jim Crow zákony se dotkly všech aspektů běžného každodenního života. Následovalo období, kdy byly tvořeny nejrůznější zákony a ustanovení, která přesně stanovovala do jaké míry si můžou černoši dovolit ovlivňovat dění kolem sebe. Například v Georgii byly v roce 1905, založeny oddělené parky pro černošy a bělochy. V Alabamě bylo roku 1930 stanoveno, že hraní dámy či domina černošů a bělochů dohromady bylo nelegální. To samé platilo i ve státě Oklahoma pro plavbu na lodi, protože by to naznačovalo sociální rovnost.

Nejhorší na Jim Crow zákonech byl fakt, že byly uplatňovány pomocí násilí. Černoši, kteří porušovali například pravidla pití z fontán nebo zkoušeli jít k volbám, riskovali ztrátu svých domovů, práce a dokonce i svých životů. Běloši mohli černošy beztrestně fyzicky trestat. Nehrozil jim za to žádný postih, protože to jednak zákony umožňovaly a velkou roli hrála také skutečnost, že v trestním soudnictví zastávaly funkce běloši : policisté, státní zástupci, soudci, porotci či vězeňští úředníci. Násilí sloužilo bělochům jako nástroj ke udržení si nadřazenosti nad černošy.

1.3 *Lynčování a jeho dopady ve společnosti*

Nejextrémnější formou násilí bylo lynčování. Jednalo se o veřejné, často sadistické vraždy prováděné za přítomnosti velkého davu přihlížejících. Šlo o brutální formu vraždy, kdy byli obvinění zastřeleni, oběšeni nebo upáleni. Mnoho bělochů tvrdilo, že i když lynčování bylo ohavné, tak bylo nezbytné pro dodržování trestního práva, protože černoši měli sklony k páchání trestných činů, obzvláště

znásilňování bělošek. Je zřejmé, že spousta procesů byla vykonstruovaných a podle pozdějších vyšetřování Artura Rapera byla jedna třetina z celkového počtu obětí křivě obviněna. Lynčování se odehrávalo většinou v malých nebo středně velkých městech, kde černoši představovali ekonomickou konkurenci místním bělochům. Tito místní nemohli přenést přes srdce, že by černoši mohli být úspěšní jak finančně, tak i politicky.

Lynčující byli zřídka kdy zatčeni a pokud se tak stalo, tak málokdy odsouzeni. V podstatě se z lynčování stala forma levné zábavy sloužící ke shromažďování a vytváření jakési vnitřní soudržnosti u bělochů. Nejednalo se o nic jiného, než o bránění bělošské dominance a snahu o zastavení či omezení začínajícího hnutí za sociální rovnost. Pro masy shromážděné u těchto hrůzných činů bylo důležité, že šlo o zastrašování černochoů, protože ti moc dobře věděli co by mohlo následovat kdyby se pokusili o něco podobného jako oběti lynčování. Stále více docházelo k nepokojům, které se stupňovaly a brutalita lynčujících neznala mezí. Až do roku 1943 bylo zaznamenáno a zaevidováno velké množství těchto nepokojů, které neměly za následek pouze zabití černochoů, ale vyrabování jejich domovů a mnozí, kteří neuprchli, se stali bezdomovci. Mezi lety 1918 až 1921 bylo veřejně upáleno 28 černochoů a mezi lety 1889 až 1922 jich bylo zlynčováno neuvěřitelných 3436³. Teror a strach byl jednoduše hlavním nástrojem k útlaku černochoů.

3 Dorothy Sterling, *Tear down the walls! A history of the american civil rights movement*, (New York: Garden City, 1968) 134

2 VÝVOJ SITUACE OD 40. LET 20. STOLETÍ

Postavení černochů ve společnosti nebylo nijak jednoduché a už od útlého věku jim bylo dávano jasně najevo, že to budou mít ve svém životě o mnoho těžší, než jejich vrstevníci bílé pleti. Po celá desetiletí žilá černošská komunita s obrovskou křivdou, která se v nich po generace kupila a bylo jen otázkou času, kdy se podstatná část z nich vzbouří. V podstatě po generace se černoši bili za svá práva, ale bylo velmi těžké si je prosadit. Situace se začala stávat neúnosnou v 50. letech 20. století. Tato perioda se považuje za klíčovou pro vznik „moderního hnutí za občanská práva“ a také pro první větší veřejný odpor černochů pro odepírání jejich práv.

Avšak velký význam z hlediska organizovanosti měl MWOM (The March on Washington Movement) z roku 1941, který je považován za předchůdce moderního hnutí za občanská práva a také inspiroval ke vzniku další organizaci CORE (the Congress of Racial Equality). Aktivita v této oblasti ze 40. let položila základ pro další organizování černošských protestů v 50. letech. Důležitou roli zde sehrála postava A. Phillipa Randolfa, který se podílel také na protestech z 50. a 60. let. Mezi další osobnosti patřili muži E.D. Nixon, B. Rustin a J. Farmer.

Všechny tyto demonstrace byly nenásilné a pouze vyjadřovaly svůj nesouhlas se stavem, který tehdy museli snášet. Moderní hnutí za občanská práva se odlišilo od protestů z minulosti zejména ve dvou rozhodujících směrech. První z nich byl fakt, že se tak stalo poprvé, kdy obrovské masy černochů cíleně a efektivně narušovaly chod institucí a skupin, které byly odpovědné za jejich útisk. Druhý fakt představovala skutečnost, že poprvé v americké historii si černí Američané osvojili nenásilnou formu boje za změnu ve společnosti. Z těchto důvodů si zaslouží moderní hnutí za občanská práva velkou pozornost. V 50. letech byl vytvořen bělochy komplexní systém dominance na černochoy. Tento systém se dá nazvat tripartitní dominantní systém, který označoval dominanci bělochů ve třech důležitých oblastech : politická, ekonomická a osobní.

Ekonomický útlak se projevoval tak, že černoši pracovali v těch nejméně placených a nejspínavějších zaměstnáních, která existovala. V typickém městě na Jihu bylo v 50. letech zaměstnáno až 75 procent mužské černošské pracovní síly na nekvalifikovaných pracovních místech. Pracovali jako kuchaři, domovníci, vrátní nebo poslíčci. Naproti tomu taková místa zaujímal jen 25 procent bělošské mužské pracovní síly. Přibližně 50 procent černošek byly služky, kdežto u bělošek to

představovalo mizivé jedno procento. Tento obrovský nepoměr ve výdělečné činnosti měl za následek, že příjem černošské rodiny činil v průměru pouhých 54 procent příjmu rodiny bělošské⁴. Negativní dopad rasové nerovnosti nebyl v oblasti finanční. V továrnách a na jiných pracovních místech docházelo k tomu, že na vyšších pozicích měli pracovníci více svobody, lepší status a samozřejmě také větší autoritu. Manažerské a ředitelské posty zaujímali běloši, což znamenalo, že černoši jimi byli kontrolováni a řízeni. Je jasné, kdo rozhodoval o povýšení, propuštění či o tom, kdo bude pracovat v těžších podmínkách.

Pracovní pozice pro bělochy vyžadovaly košile či kravaty, kdežto pro černochoy zbyly podřadné práce v umaštěných pracovních úborech. Černošské městské obvody byly v této době prakticky vyloučeny z politického dění. Zákon a pořádek byl udržován v černošských komunitách policejními silami, které zastávali běloši. Z tohoto důvodu také docházelo v soudních procesech k rozhodování ve prospěch bělochů prostřednictvím soudců a porotců. Tripartitní systém byl podporován legislativou a železnou pěstí státních mocí jednotlivých států na Jihu. Zanedlouho začali běloši z těchto výhod obrovským způsobem profitovat a vůbec nezáleželo na jejich dosaženém vzdělání či společenském postavení, protože byli vždy v lepší pozici než černoši. Nedostatek financí a tíživé životní podmínky způsobovaly, že černošská komunita žila ve slumech a špinavých uličkách za mnohdy hrozných hygienických podmínek s velmi špatnou lékařskou péčí.

Neustále zde rostly konflikty a kriminální činnost, neboť sociální poměry tomu přímo nahrávaly. Není tedy divu, že kriminalita v těchto městských částech jen rozkvétala a policii, kterou zastávali běloši, tento fakt příliš nezajímal. Městská segregace měla paradoxně i pozitivní dopad na černošskou komunitu, protože se začala stmelovat. Černoši z různých společenských vrstev se dostávali mnohem častěji do kontaktu a tak se stávalo, že doktoři, právníci, učitelé či duchovní měli blízko ke služebným nebo poslíčkům. Spolupráce mezi nejrůznějšími vrstvami černochoů byla nezbytnou podmínkou pro jejich přežití. Segregace jednoduše způsobila, že nezávisle na odlišném talentu či dovednosti konkrétního jedince se vzdělanost a kvalitní podmínky obloukem vyhýbaly černochoům.

Migrace z venkova do městských částí měla za následek vznik mnoha institucí, které poskytovaly útočiště černochoům. Obrovská koncentrace černochoů v

4 Aldon D. Morris, *The origins of the civil rights movement*, (New York: The Free Press, 1984) 1

městských částech vytvořila velmi dobře fungující komunikační síť. Ve velkých městech totiž dominance bělochů neměla ani zdaleka takovou intenzitu jako na plantážích nebo v malých městech. Důvod je prostý, celková urbanizace měst podporovala udržování neosobních a formálních vztahů mezi rasami, takže zde tak často nedocházelo ke kontaktu mezi lidmi. Černoši zkrátka stále více cítili jednotu a kolektivní sílu, která se projevovala hlavně na vysokých školách a v kostelech. Nikde jinde než právě v kostelech se černoši necítili tak svobodní a odvážní, proto se při zpívání, modlení, naslouchání a také křiku v nich stále více probouzela hrdost a odhodlání bojovat za svá práva čím dál tím více.

Církev také poskytovala institucionální zázemí, kde mohla být diskriminace otevřeně prodiskutována a také bylo možné využívat nejrůznější zdroje k rozvoji kolektivního organizovaného odporu. Během padesátých let dvacátého století byl tripartitní systém pevně zažit ve státech na Jihu, ale právě v těchto státech se rodila pospolitá síla černochoů se neohroženě postavit Jim Crow zákonům.

3 SILNÝ VLIV CÍRKVE JAKO KLÍČ K ÚSPĚCHU

Černošská církev fungovala jako institucionální centrum moderního hnutí za občanská práva. Církev se mohla opřít o vůdcovství kněží finančně nezávislých na většině bělošské populace a na jejich umění řídit velké množství lidí a zdrojů. Úspěšná společenská hnutí obvykle tvoří lidé, kteří jsou ochotni hodně obětovat ve snaze dosáhnout vytyčeného cíle. Černošská církev dodávala občanskému hnutí kolektivní entuziasmus vytvořený v lidech bohatými kulturními vložkami jako zpíváním, modlením, přísaháním nebo řečníky, kteří mluvili přímo o potřebách tolik utlačovaných černochoů. Spousta duchovních kázala, že útisk je hřích a že Bůh schvaluje protest zaměřený na vymýcení společenského zla.

V konečném důsledku působila v hnutí církev jako autonomní moc, kterou vlastnili a kontrolovali černoši v plném rozsahu. Podle vzdělavců černošské církve se jednalo o nejdominantnější instituci uvnitř černošské komunity. Poskytovala organizační zázemí pro jednotlivé aktivity černošské komunity a to v oblasti ekonomické, politické, edukační a samozřejmě také náboženské. Černoši nikdy neměli možnost využívat rovnoprávně institucí tak jako běloši a právě tato institucionální podřízenost přirozeně znamenala překážky ve ztotožnění se s institucemi tzv. vyšší společnosti (bělošské). Jednoduše řečeno, černochoům byl zapřen k těmto institucím východiska směřující k normální a běžné společenské existenci. Černošská církev vyplňovala prázdné místo v institucionální činnosti utlačovaných černochoů. Díky ní se našla východiska k sociálnímu a uměleckému vyjádření jejich postojů, k fóru či diskusi důležitých témat a přátelskému prostředí, ve kterém se rozvíjeli a vyrůstali potenciální lídři hnutí ze všech sfér života.

Kostel byl místem k aktivnímu hledání cesty ke svobodě, účastnění se na okušení reality kdy směřovali k nezávislosti na běloších. Kostel se stal arénou pro vyjádření skupinového zájmu a jeho kolektivní ochrany v rámci zachování jednoty. Pro všechny tyto důvody sloužily kostely jako osa dění veškerého černošského veřejného života. Městské kostely se postupem času vyvinuly v mnohem efektivnější z hlediska informovanosti a významu narozdíl od jejich venkovských protějšků. Dokonce už ve třicátých letech nabraly městské kostely mnohem podstatněji na síle a efektivnosti než venkovské, protože byly mnohem lépe financovány a samozřejmě zahrnovaly mnohem více členů. Obrovská migrace černochoů z venkova do měst mezi

roky 1910 a 1960 zapříčinila velký nárůst významu církve ve městech⁵.

Městský život znamenal pro mnohé až příliš velkou změnu a návštěvy kostelů usnadňovaly tento problematický přechod navazováním hodnotných přátelských svazků a vytvářením sociálních sítí, díky nimž se mohli venkovské rychleji adaptovat na městský život. Za dveřmi kostela bylo přátelské a vřelé přijetí mezi své, což umožňovalo zde pobývat v klidu a míru. Také bylo možné empatickému publiku ukázat svůj talent a úsilí. Avšak ona zmíněná obrovská migrace znemožnila městským kostelům fungovat svou atmosférou tak jako ty venkovské. Městské kostely ve státech na Jihu nabraly mnohem více na vlivu jako nikde jinde. Je to logické, protože zde byl útisk černochů také velmi značný. Církev zde nejenže organizovala masy černochů, ale také dbala na jejich věrnost a hrdost. Typická pro ni byla přesně stanovená organizovanost pracovních sil, s mnoha stálými výbory a také skupinami. Jednalo se o komplexní organizaci, ale ne o byrokracii.

Chování uvnitř církve bylo sice organizováno, ale na druhou stranu nebylo úplně zcela jasně formováno. Ve strukturalizaci církevních aktivit měla postava duchovního nezastupitelnou roli, protože to on stál v čele všeho dění. Farář stál dokonce ještě nad členy stálých výborů. V kostele se lidé neformálně bavili a shlukovali se ve skupinkách. Díky tomu se někteří mylně domnívali, že církev je neorganizovaná a převládá zde emocionalismus. Avšak tomu tak ve skutečnosti vůbec nebylo, protože církev poskytovala lidem zázemí a její organizovanost byla na velmi vysoké úrovni.

3.1 *Vliv vzdělání na církev*

Vliv vzdělání a univerzit na církev jako takovou je neoddiskutovatelný a dá se říci, že tyto instituce bez sebe nemohly fungovat. Důvod je jednoduchý, faráři byli lidé vzdělaní a mnoho z nich absolvovalo vysokou školu. Vliv farářů na prosté lidi byl obrovský, protože v nich vzbuzovali všechny vlastnosti, které byly nezbytné ke kladení odporu vůči segregaci. Tyto vlastnosti jako čest, věrnost, odhodlání a odvaha se staly klíčovými a zásadními pro další vývoj hnutí za občanská práva. Během tohoto období byli černošští studenti vysokých škol velmi úzce spjati s činností církve. Tudiž se i značný počet vysokoškolských profesorů angažoval v církvi buď jako faráři nebo měli aspoň trochu co dočinění s touto funkcí. Nebylo neobvyklé, že se po studentech žádalo, aby navštěvovali několikrát týdně nebo aspoň o víkendech

5 Morris 5

bohoslužby, aby získali potřebné řečnické dovednosti, protože právě oni byli potenciálními nástupci farářů, kteří v té době kázali.

V padesátých letech znali faráři nejnvtřnější tajnosti lidí, kteří se jim svěřovali. Tímto přesně věděli o problémech, které sužovali drtivou většinu černochoů. Duchovní měli velký vliv na odliv a příliv sociálních a kulturních složek v černošské komunitě. Charisma farářů představovalo nástroj, jímž ovládali davy. To oni byli iniciátory probuzení touhy po změně ve společnosti, kterou probudili ve svých spoluobčanech. Vynikající rétorické schopnosti spojené s talentem a tréninkem na vysoké škole učinili své, což mělo za následek obrovské uznání a respekt. Lidé jednoduše uznávali duchovní jako vedoucí a charismatické osobnosti a v mnohém se jim chtěli podobat. Proto je následovali a vyslyšeli jejich kázání ve prospěch celé černošské komunity.

3.2 *Společná moc církví*

Uvnitř černošské komunity existovala a stále vznikala velká spousta nejrůznějších spolků. Konflikty a soupeření mezi jednotlivými skupinami náboženského vyznání nebyly ničím neobvyklým. Církevní studenti v té době dlouhodobě evidovali jak se neuvěřitelně rychle uskutečňoval přenos informací a zpráv přímo od kazatelny až k lidem. Tento spolehlivý zdroj šíření informací zlepšoval možnost pro hromadnou akci a vůbec akceschopnost černochoů. Farář předal potřebné informace shromáždění, které je šířilo dále. Duchovní byli finančně nezávislí na bělošských financích, protože jejich výplaty byly vypláceny z peněz vybraných církví. Tisíce dolarů mohly být okamžitě investovány do potřebných oblastí, neboť všechny církve či spolky byly schopny sehnat v krátké časové periodě spoustu peněz⁶.

Církve ve městech na Jihu a Severu spolu bezesporu spolupracovaly, což dokazuje následující text, ve kterém bude naprosto zřejmé jakým směrem se jejich činnost ubírala. Ocítáme se v samém centru skutečně prvního veřejného vyjádření protestu proti tehdejší situaci ve společnosti. Moderní občanské hnutí za práva tímto započalo první velké střety a konflikty. Avšak existovala zde ještě jedna velmi důležitá organizace kromě církve, která v černoších vzbudila velkou touhu po změně. Tato organizace nesla název NAACP (the National Association for the Advancement of Colored People).

6 Morris 12

4 VZNIK NAACP A JEJÍ VLIV NA MODERNÍ Hnutí ZA OBČANSKÁ PRÁVA

Před vypuknutím moderního hnutí za občanská práva byla NAACP jasně dominující organizace v protestu proti útisku černochoů. Byla založena už v letech 1909 a 1910 skupinou bílých a černých Američanů, kteří vehementně nesouhlasili s rasismem, který tehdy tak sužoval černošskou komunitu. Na začátku byla NAACP mezirasovou organizací se sídlem na Severu ve městě New York. Zakladatelé této organizace, ať už běloši nebo černoši byli velmi zámožní, vzdělaní a respektovaní lidé ve svých oborech či zaměstnáních. Měli také konexe v široké veřejnosti a také u vyšších společenských vrstev. Černošští představitelé se domnívali, že pouze agresivní a nekompromisní jednání jim může pomoci k dosažení všech občanských práv.

Na rozdíl od církve byla NAACP zaměřena výhradně na boj za rovná práva černých Američanů. Z NAACP se stala byrokratická organizace. Nevznikla přímo uvnitř černošské komunity a ani černoši samotní se nepodíleli na formování a posílení této organizace v jejích počátcích. Existuje mnoho studií nejrůznějších sociologů či pohledů historiků. Zajímavé však bylo, že místo nezávislé společenské síly v podobě hromadného aktivismu s jeho vlastními hodnotami a ideologií spíše tito vzdělanci viděli beztvarý zdroj lidské energie, která byla pouze vedena vůdci národních organizací za občanská práva⁷ Hlavní jednacím taktikou při prosazování si svých zásad a postupů v boji za práva černochoů bylo přesvědčování a aplikace právních úkonů. Vzhledem k tomu, že se v denním tisku neustále objevovaly články pošpiňující pověst černochoů, rozhodla se NAACP bojovat proti tomuto způsobu diskriminace.

Zakladatelé NAACP usilovali o změnu veřejného mínění směrem k černochoům prostřednictvím tiskových prohlášení, projevů, lobování, letáků a oficiálního orgánu NAACP jménem Crisis. Většina této snahy byla iniciována černošským vědcem W.E.B. DuBoisem, který založil Crisis. Na samém počátku chtěli vedoucí NAACP na Jihu postupovat mnohem rychleji proti segregaci, což vyvolalo poměrně hodně tlaku mezi nimi a jinými frakcemi NAACP na Severu, ale také na Jihu. Ani na vteřinu nebylo pochyb o tom, že na Jihu se situace neustále zhoršovala. Důkazem toho je fakt, že zde bylo asi nejvíce soudních sporů. NAACP

7 Charles W. Eagles, *The Civil Rights Movement in America*, (Jackson and London: University Press of Mississippi, 1986) 22

se tehdy stala jedinou organizací, která opravdu poctivě a důsledně hájila černochoy v těchto případech a snažila se o změnu ve společnosti. Jižanští běloši samozřejmě okamžitě nazvali NAACP provokatérem, který se snaží vyvolat problémy mezi jednotlivými rasami.

Na jihu byla však NAACP těsně spjata s církví, protože církev nebyla absolutně vůbec závislá na systému kontrolovaném bělochy. Proto se církev stala vlastně jediným místem, kde se mohli přívrženci NAACP scházet. Navíc v této oblasti byla do značné míry finanční podpora církve velmi důležitá a mnoho z místních lídrů v NAACP bylo velké procento farářů. Ti se postupně dostávali do kontaktu s důležitými osobnostmi ve fungující struktuře NAACP jako byli právníci, soudci a představiteli v celonárodním měřítku. Role předních představitelů na Jihu byla obrovská, protože zde bylo tzv. epicentrum všeho dění a podle toho se také hlavní představitelé NAACP museli zařídit. Znamenalo to hlavně kultivaci pracovních poměrů uvnitř NAACP především na Jihu a udržování dobrých vztahů, protože jednotlivé složky vedení této organizace jižanských států byly důležitým zdrojem podpory národní asociace.

Přestože se NAACP těšila všeobecné podpoře a vděku černochoů, kteří mohli být rádi za to, že se za ně někdo postavil, tak se činnost této organizace nikdy masově nerozšířila. Celková členská základna tvořila dvě procenta černošské komunity⁸. Sice si vážili NAACP jako organizace bojující za jejich práva, ale jejich participace v tomto boji nebyla příliš lichotivá. Stručně řečeno, NAACP se v první polovině dvacátého století stala dominantní protestní organizací v boji za práva černochoů v Americe. Díky právním úkonům a rozruchu, který tato organizace způsobila, se konkrétně na Jihu a také v Americe celkově začínala objevovat překážka stále se zvětšujícímu rasismu.

NAACP byla obzvláště důležitá pro obecní lídry, aby si zdokonalili organizační schopnosti a dovedli rozvíjet síť, díky kterým bylo možné shromažďovat velké množství nejrůznějších zdrojů. Stala se živnou půdou pro vedení moderního hnutí za občanská práva.

8 Morris 15

4.1 *Počátky konfrontace*

4.1.1 **The Baton Rouge Bus Boycott**

V hlavním městě Louisiany, Baton Rouge, se tripartitní systém projevil na životě černochů velmi pevně v roce 1953. Byl zde totiž zaveden systém ve veřejné autobusové dopravě, který přesně vymezoval kde budou sedět černoši a běloši. Vprostřed seděli bílí a vzadu mohli být černí, což by nevadilo, jenže pokud byla sekce černochů zaplněna, tak mohli pouze stát a to i v případě, že sekce bělochů zaplněna nebyla. Většina autobusů však jezdila oblastmi černošské komunity a tudíž se nedalo v jejich sekcích ani hnout, zatímco místa pro bělochy zela prázdnotou. Uvnitř nejpočetnějších komunit to znamenalo, že černoši jednoduše stáli v autobuse nad prázdnými sedačkami vyhrazenými pro bílé. Oddělený autobusový systém jen prohloubil a umocnil ponižování černochů v Jim Crow systému. Nejhorší na tom byl fakt, že autobusová společnost v Baton Rouge byla finančně podporována z mnohem větší části černochy než bělochy a přitom situace byla tak žalostná.

Bylo hanebné, že jízdné od černochů představovalo dvě třetiny příjmů autobusové společnosti. Znamenalo to jediné: praktikování rasové segregace v autobusech bylo ekonomicky velmi zranitelné, protože tento druh dopravy byl doslova závislý na černoších a ti si to také začali velmi dobře uvědomovat. V březnu roku 1953 černošští lídři v Baton Rouge uspěli s žádostí na městské radě kvůli důležitému nařízení „kdo dřív přijde, ten dřív mele“. Jedinou podmínkou bylo, že černoši museli sedět směrem odzadu k prostředku a běloši zase odpředu do prostředku. Nařízení jasně říkalo, že žádná sedadla nejsou striktně vyhrazena jen pro bělochy. Jakmile tato směrnice vešla v platnost dne 11. března 1953, černošští cestující začali okamžitě obsazovat místa dříve vyhrazená pouze bělochy.

Problémy však na sebe nenechaly dlouho čekat, protože ten stav nebyl akceptovatelný pro řidiče autobusů, mezi kterými se nenašel jediný černoch. Odmítli, aby černoši zabírali uprostřed místa vyhrazená pro bělochy a dali se do stávky. Přestože černošští lídři a především Rada města nařídila řidičům, aby pokračovali ve své práci a dodržovali nařízení, nebylo to však nic platné. Ba naopak, situace se dramaticky změnila rozhodnutím Ministerstva spravedlnosti, které prohlásilo nařízení Rady města za nezákonné a zcela proti zákonům rasové segregace. Po čtyřdenní stávce se autobusy znovu daly do pohybu, ale pro černochy se nic nezměnilo, protože řidiči trvali na tom, aby seděli pouze vzadu podle dřívějšího

systemu.

4.1.2 **The Mass Bus Boycott**

V červnu 1953 začala černošská komunita masový bojkot v Baton Rouge proti segregaci ve veřejných autobusech. Oficiální lídr bojkotu se jmenoval T. J. Jemison, pastor, který inicioval jako první takovou veřejnou akci. Jakmile řidiči odmítli pustit černochoy doprostřed autobusu, rozhodl se Jemison spolu s Raymondem Scottem v rádiovém vysílání vyzvat všechny postižené k bojkotu autobusové dopravy. Díky tomu o tom věděl v podstatě každý a Jemison hodnotil tento stav jako stoprocentně efektivní, protože během této stávký nejel skutečně nikdo autobusem. Sám Jemison také prohlásil : „Nikdo nejel z našich tehdy autobusem. Snad až na výjimku osmi lidí, kteří toho dne v rádiu neslyšeli naši výzvu a cestovali do práce. Avšak během odpoledne nejel už nikdo z nich autobusem a po 10 deset dní nebylo možné vidět jediného černochoa v autobuse“⁹. New York Times tehdy v roce 1953 potvrdil, že přinejmenším devadesát procent černošských obyvatel odmítlo cestovat autobusem během stávký. Bojkot vyburcoval černochoy v Baton Rouge. Každou noc se shromažďovali během týdenní stávký a to především v kostele T. J. Jemisona, který se však svou kapacitou tisíce míst naprosto nevyhovoval a bylo třeba větších prostor. Setkání byla proto uskutečňována v přednáškovém sále segregované veřejné školy, který kapacitně vyhovoval mnohem lépe, když pojal ještě o dvě stě míst více. Přesto ale počet lidí v sále přesahoval kapacitu sedaček a tak se stávalo naprosto běžně, že zde bylo mezi 2500 až 3000 posluchačů. Sedělo se na parapetech oken, stálo u zdí, prostě všude kde se našlo aspoň trochu místa, ale každý ze zúčastněných pozorně poslouchal a doslova hltal slova T. J. Jemisona. Všichni si byli vědomi, že se děje něco velkého a pro další rozvoj hnutí velmi zásadní. Ovšem bojkot autobusové přepravy znamenal také komplikace v osobním životě černochoů, protože pokud se nedostali do práce, tak neměli šanci nic financovat. To znamená, že si vymysleli vlastní zdroj dopravy a to auty, kdy velmi organizovaně přepravovali své kolegy na místa, kde běžně zastavovali autobusy.. Tato služba byla zcela bezplatná a tudíž nemuseli cestující platit žádné jízdné, protože potom by se mohlo stát, že by se těchto služeb začalo zneužívat. Taxi služba na této bázi se velmi osvědčila. Stratégové, kteří hnutí iniciovali a řídili, museli být velmi obezřetní v boji proti těmto neřestem a bylo potřeba se jim vyhýbat. Vlna nevole s sebou samozřejmě také nesla velké nároky na organizaci a plánování konkrétních postupů v této situaci. Bylo

9 Morris 18

zapotřebí mít fungující komunikační síť, prostory pro setkání a diskuze, formulovat strategii vyjednávání a samozřejmě získat potřebné množství financí. Bojkot autobusové dopravy v Baton Rouge jen potvrdil, že povstání a hnutí je všeobecně nesmírně těžké zrealizovat s efektem, který mají přinést.

4.1.3 Vedení povstání

Osoba T. J. Jemisona se promítla do veškerého dění hnutí v Baton Rouge, kdy se stal jejím oficiálním mluvčím a vůdcem. Byl Reverendem a držitelem bakalářského a magisterského titulu ze dvou černošských univerzit v Alabamě a Virginii. Jako pastor té největší a nejrespektovanější církve v černošské komunitě byl ekonomicky naprosto nezávislý na bělošské komunitě. Tato nezávislost umožnila Jemisonovi vyhnout se všem nástrahám a překážkám, které skýtal tripartitní systém dominance. Černoši byli za dobu útlaku všeobecně velmi nedůvěřiví vůči všem, kteří se snažili být lídry a to z jednoho prostého důvodu. Mnoho z nich v tom totiž hledalo zviditelnění se a určitou formu sebe prezentace.

Sám Reverend T. J. Jemison také nebyl mimo podezření, ale během několika incidentů za bojkotu v Baton Rouge lidem dokázal, že jeho vůdcovství bylo opravdu autentické. Došlo totiž k dalším událostem, které přesvědčily snad každého, protože v prvním případě se Jemison angažoval za potrestání bělošského majitele obchodu se sladkostmi. Dotyčný vlastnil obchod uvnitř černošské komunity a jednoho dne sem přišli cestou do školy dvě holčičky. Bohužel byly obtěžovány majitelem za závěsem v jeho obchodě a díky Jemisonovi se poté stala věc nevídaná. Došlo totiž k zavření obchodu a tím tedy k asi největšímu trestu, protože Jemison doslova vyhrožoval, že mu obchod bude zničen. V druhém případě zase zprostředkoval velmi početné černošské rodině, aby se mohla přestěhovat z malého, nevyhovujícího domu do nového a prostorného, který by si bez něj nemohli v žádném případě dovolit. Navíc tehdy zveřejnil v novinách veškeré podrobnosti, aby o tom věděla široká veřejnost.

Nebál se tedy, že by se mohl dostat do většího konfliktu s bělochy, protože něco takového je velmi pobuřovalo. V komunitě byl tehdy nový a nikdo jej příliš neznal, přesto jim takto pomohl a tím si vydobyl velmi dobré renomé ve své komunitě. Jemison nebyl pouze lídrem bojkotu v Baton Rouge, ale také členem jiných organizací, což mu pomáhalo v lepší organizaci veškeré činnosti. NAACP měla samozřejmě velký vliv na situaci v Baton Rouge a Reverend Jemison byl dokonce i nějaký čas předsedou jedné místní odnože této organizace.

4.1.4 Organizace

Bojkot v Baton Rouge byl mobilizován a řízen místními černošskými církvemi a organizací UDL (United Defense League). Výhodou bylo, že církve byly velmi respektovány a jakákoliv činnost jimi iniciována se setkala vždy s velkou masovou podporou. Církve poskytovaly lidský potenciál a sílu, finance a komunikační sítě, které přinášeli obrovský potenciál v nepostradatelné masové podpoře. UDL byla jednotná organizace vytvořená v červnu roku 1953 k řízení bojkotu autobusové dopravy. Přestože byly církve klíčové v protestu samotném, nebyly ideální z hlediska rozhodovacích procesů, protože v nich bylo příliš mnoho lidí a zahrnovaly spoustu funkcí, které vůbec nesouvisely s protestem.

Církev neměla kontrolu nad některými významnými světskými skupinami a už vůbec ne nad vedením, jež řídilo protest. Z tohoto důvodu bylo nutné vytvořit organizaci s vazbou na církve za účelem zformování mnoha jiných organizací, které by společně spolupracovali. Proto vznikla UDL, která byla spojením několika organizací, jak také řekl Reverend Jemison : „Založili jsme novou organizaci a nazvali ji United Defense League, kdy se spojilo pět až šest organizací uvnitř komunity v jednu. Neztratily svou individuální identitu, ale pro celkový účel a zájem komunity byla založena UDL“¹⁰. Až do tohoto bodu byl bojkot popisován jako by měl jen jednoho lídra, ale zdaleka tomu tak nebylo. Obrovské množství duchovních zapojených do protestu přinesl rozličné způsoby vedení, protože oni samotní už byli vedoucími svých církví. Organizace UDL podporovala kreativitu, zabránila projevům závisti a rivalství, eliminovala mnohdy naprosto zbytečnou přemíru snahy některých členů a také maximalizovala skupinovou soudržnost.

Naprosto nepochybně zabránila UDL bělošským mocnostem v uskutečnění jakýchkoliv rozkolů uvnitř černošské komunity. Organizace byla v podstatě oddělena od masového vlivu církví, ale jednala v jejich zájmu a opírala se o její vliv na obyčejné lidi. O komplexní propracovaný systém organizace UDL se opíralo i v dalším dění celé hnutí za občanská práva, protože úroveň organizovanosti a propracovanosti jednotlivých segmentů organizace byla velmi vysoká.

4.1.5 Finance

Sociální protest vždy vyžaduje finanční podporu a ta také byla při bojkotu v Baton Rouge zajišťována černošskou církví. Reverend Jemison dostal od

10 Morris 22

kongregace 650 dolarů na pokrytí cestovních nákladů spojených s jeho obchodní cestou. Ještě v neděli těsně před bojkotem musel svou cestu zrušit událostem v Baton Rouge a tímto i požádal církevní výbor, aby mohl tyto peníze použít jako vůbec první dar kongregace na podporu bojkotu. Výbor svolil k uvolnění peněz za tímto účelem a Reverend také řekl : „Těch 650 dolarů inspirovalo další členy církve k tomu, aby darovali další peníze. Toho samého rána naše církev dala dohromady 1500 dolarů.“ Jemison okamžitě oslovil zbytek církevní komunity v Baton Rouge : „Obešel jsem ještě více lidí a řekl jim, že je zde šance něčeho dosáhnout a také se do toho pustit a za celou neděli se podařilo vybrat okolo 3600 dolarů. Tehdy skutečně začalo financování protestu v Baton Rouge“¹¹.

Na společných setkáních se dávaly dohromady peníze, ze kterých potom byly financovány veškeré aktivity hnutí. Představitelé hnutí měli své osobní ochránce, kteří byli placeni z těchto peněz a také nekonečné množství zboží a služeb potřebných k masovému odporu bylo tímto způsobem hrazeno. Z tohoto důvodu nabraly jednotlivé církve nejen pouze symbolické rozměry ve svém významu vzhledem k hnutí. Staly se základním stavebním kamenem díky nimž byly podporovány různé fondy a sbírky patřící hnutí a aktivovány jiné velmi cenné zdroje financí. Proces pořádání sbírek a vybírání peněz na podporu utlačované černošské menšiny v protestu v Baton Rouge se stal hlavním nástrojem víry pro černochoy, aby vytrvali v boji v moderním hnutí za občanská práva.

4.1.6 Vítězství a jeho dopad

Hlavní taktika – ekonomický bojkot – efektivně narušila ekonomický chod autobusové společnosti, která tímto každý den ztrácela 1600 dolarů. Požadavkem černochoů bylo, aby v autobusech platilo pravidlo, že kdo přijde první k sedadlu, ten jej jednoduše obsadí, přičemž nezáleží na barvě pleti konkrétního cestujícího. Důležité také bylo, že žádné sedadlo nemělo být rezervováno pro bělochy, takže v celém autobuse byla možnost využít kteréhokoliv sedadla. Po přijetí určitých kompromisů se výkonná rada organizace UDL sešla a většinově se s možností určitých ústupků souhlasilo. Na setkání se tehdy sešlo neuvěřitelných osm tisíc černochoů a přestože někteří z lídrů nebyli spokojeni s většinovým rozhodnutím, Jemison a spol. byli odměněni potleskem ve stoje. Bojkot oficiálně skončil v červnu roku 1953 poté, co Reverend Jemison informoval své přívržence, že bezplatná

11 Morris 23

autodoprava už ztrácí svůj význam. Úspěch bojkotu v Baton Rouge byl však do určité míry omezen, protože v porovnání s dalšími protesty nebyla podpora bělošských mocipánů zdaleka taková jako v budoucnu. Řidiči autobusů v tom byli v podstatě sami a i proto měli černoši svou pozici v tomto boji zjednodušenou. Spousta černochoů s vyššími příjmy ani nevyžívala autobusy veřejné dopravy a jezdila svými soukromými auty. To ale samozřejmě nezlehčuje vítězství, které černošská komunita dosáhla v konfrontaci s Jim Crow systémem, protože skutečně poprvé šlo o masovou aktivní činnost určité skupiny obyvatel. Byl to právě bojkot v Baton Rouge, který otevřel cestu k další velmi důležité etapě hnutí za občanská práva.

4.2 *NAACP v boji proti mocenským zájmům Jihu*

Bělošští Jižané se dívali na NAACP s despektem, protože najednou začala kazit jejich plány s černochoy a ještě k tomu na jejich území. Protože NAACP byla založena na Severu, běloši z Jižanských států ji okamžitě nazvali provokatérem, který chce rozvrátit „idylické vztahy“ existující mezi zmíněnými rasami. Dokonce ji také nazývali „Komunistická“¹². Nekonečné soudní spory a provokace ze strany NAACP přiměli bělošské mocenské struktury k eliminaci rasové dominance. Týkalo se to samozřejmě také situace ve školách, kde byla situace mnohdy velmi vyhrocená. V Kansasu rozhodl v roce 1954 Nejvyšší soud o tom, že ve školách nastane rasová desegregace, což vyvolalo u bělochů velkou vlnu nevole.

Pro průměrného bělocha žijícího na Jihu by znamenala rasová desegregace nepředstavitelné ponížení, protože jejich potomci bílé pleti by nebyly ve výhodě před jinými, tedy černochoy. Federální soudy například rozhodly o tom, že černošské školy musí být rovnoprávné se školami bělošskými, ale segregaci jako takovou usnesly jako platnou. Ještě před oznámením verdiktu Nejvyššího soudu z roku 1954 proneslo několik vyšších státních úředníků, že pokud bude proti nim, tak se mu jednoduše nebudou přizpůsobovat. NAACP se nakonec odvolala k Federálnímu nejvyššímu soudu a 17. května 1954 zde s odvoláním uspěla. Administrativa prezidenta Eisenhowera nikdy nepodpořila rozhodnutí Federálního nejvyššího soudu. Prezident Eisenhower zcela zjevně hrál do karet stoupencům segregace, kdy volal po činnosti na úrovni státní a regionální za účelem vzepření se oficiálnímu usnesení. Vyjádřil se v spíše duchu podpoření inteligence a vzdělání, než užití práva, síly, politiky a zájmů určitých skupin lidí.

12 Morris 26

Toto vyjádření považuji za dost nešťastné, neboť mocenských zájmů a intrik měli běloši na svědomí víc než dost na rozdíl od černochoů, kteří se pouze bránili neustálému útlaku všemi dostupnými prostředky. Navíc ignorovat a ještě k tomu potlačovat rozhodnutí toho vůbec nejvyššího soudu je pro funkci prezidenta velmi neetické. Také Nejvyšší soud stál za bělošskými zájmy a podporoval názory Eisenhowera. Původní rozhodnutí z roku 1954 bylo jednomyslné a jednoznačné proti segregaci ve školách. Jakmile však došlo k implementaci, začal odpor bělochů zdůrazňujících problémy spojené s ní a s tzv. velkou rozmanitostí regionálních podmínek.

Pozice jižanských bělochů se zlepšila po úředním rozhodnutí z května 1955, což se mohlo zdát pro černochoy jako velká rána, ale nebylo tomu tak. Ve skutečnosti znění těchto rozhodnutí ulehčilo objevujícímu se odporu hnutí a také bylo řečeno, že : „Celková implementace těchto ústavních zákonů může vyžadovat řešení některých lokálních problémů ve školách. Školní orgány nesou hlavní zodpovědnost za objasňování, posuzování a řešení těchto problémů“¹³. Po odmítnutí verdiktu soudu se Jižané bílé pleti rozhodli i za cenu násilí bránit to, co si prosadili. Rasistické skupiny (White Citizen's Councils, the American States Rights Association, the National Association for the Advancement of White People, the Ku Klux Klan a jiní) se nevybíravým způsobem snažily zdiskreditovat černošskou komunitu a také zamezit školní desegregaci. Tyto organizace nepůsobily odděleně a už vůbec ne izolovaně od mocenských struktur a vysoce postavených úředníků na Jihu. Měly naopak velkou podporu, o niž se opíraly takřka neustále. Koncem roku 1954 zesílil vliv těchto skupin a zvolily si jako prioritu, že pomocí ekonomického útlaku, zastrašování a propagandy si vynutí větší moc a také kontrolu nad černochoy. Násilí a teror se staly nedílnou součástí arzenálu rasistických skupin v boji za vyřazení černošských dětí ze škol pro děti bílé pleti.

V roce 1955 se už stal Jih velmi nebezpečným pro všechny lidi černé pleti. Důkazem toho je mnoho úkladných vražd, včetně zabití mladičkého čtrnáctiletého černocho Emmetta Tilla kvůli údajnému hvízdnutí na bělošku. Tento případ byl sice nejvíce medializovaný jako čin proti černochoům, ale jedno takové upozornění nemohlo zastavit dopad a vliv dění v této éře plné násilí. Podle mého názoru šlo pouze o symbolickou podporu a snahu něco změnit, protože stejně ani nebylo možné se dovolat nějakého spravedlivého soudu. Brutální útoky, postřelování či

13 Morris 29

zastřelování, vyhazovy z práce či šikana byly na denním pořádku. Černochům prakticky nezbývalo nic jiného, než se smířit s neustálým útlakem ze všech stran. Museli se chovat tak, že akceptují rasovou segregaci, dominanci bělochů či ztrátu zaměstnání. Základním pravidlem pro přežití a vyhnutí se problémům znamenalo ignorovat činnost NAACP. Přejde mi absurdní a naprosto nepředstavitelné, že se takto dalo vůbec žít a existovat v běžném či pracovním životě. Představitelé NAACP pocítovali na vlastní kůži asi ze všech nejvíce, co to znamená být utiskován. Předtím, než došlo ke školní desegregaci, museli všichni černošští rodiče sepsat petice a ti, kteří měli něco společného s organizací NAACP, byli přinuceni z petic vyjmout svá jména a riskovali vyhazov z práce či ublížení na zdraví. Učitelé, jejichž činnost se pojila s NAACP a kteří připustili, že učili ve spojených třídách, byli okamžitě propuštěni. Nicméně NAACP stále neohroženě pokračovala ve svém jednání a vyzývala školy na regionální úrovni k desegregaci školních tříd.

4.3 *Oficiální útok na NAACP v letech 1956 - 1959*

Rokem, kdy se oficiálně pokusila bělošská komunita v čele s mocenskými zájmy nejvyšších úředníků na Jihu zničit organizaci NAACP, se stal rok 1956. Vláda byla zaujatá vůči NAACP a organizovala speciální zasedání, na kterých se schvalovaly právní předpisy za účelem zničení této organizace. Ve většině jižanských států bylo rozhodnuto, že by měla NAACP být přinucena k uveřejnění a zpřístupnění všech jejích seznamů se členy. Obvinění, že byla NAACP komunistická a rozvracečská, se stala hlavním nástrojem k omlouvání takových neslýchaných nároků vlády. Záměr byl zcela jasný : pokud by NAACP neodolala tlaku a odhalila jména a adresy svých členů, tak by potom členové čelili odplatě v podobě ekonomického útlaku, násilí či jiných forem ponižování.

Zcela jistě by organizace byla zničena, pokud by přistoupila na požadavky druhé strany. NAACP velmi rychle pochopila o co jde bělošským mocenským strukturám a rezolutně odmítla zveřejnit a odhalit jakékoliv seznamy se jmény svých členů. Během období šesti měsíců v roce 1956 vydala ministerstva spravedlnosti ve státech Louisiana, Alabama a Texas nařízení, která zakazovala činnost organizaci NAACP. V Jižní Karolíně například existoval zákon, jehož znění omezovalo učitele patřící do struktury NAACP. Jednoduše řečeno, nezáleželo na sociálním postavení či na důležitosti konkrétního jedince, protože členství v NAACP znamenalo velkou hrozbu pro dotyčného i jeho rodinu. Na druhou stranu byla tato organizace pilířem boje za práva černochoů a mnoho z nich už se nemohlo dívat na situaci, která v té

době spousta z nich tížila.

Osobně si myslím, že určitě by drtivá většina z nás nesvěsila hlavu, ale postavila se už jenom kvůli budoucnosti své a svých dětí, těm, kteří si myslí, že si můžou dělat, co chtějí a negativně ovlivňovat životy druhých. Koncem roku 1956 se oficiální útok na NAACP velmi povedl. Ze strany bělochů bylo ničení NAACP za pomoci nejrůznějších zákonů a nařízení brilantní strategií a to zejména na Jihu. Na základě stanovených regulí se skutečně členové a představitelé NAACP nemohli vyhnout protizákonnému jednání, čímž se dostávali neustále do problémů.

V roce 1957 se ve státech Alabama, Texas, Louisiana, Virginie, Tennessee, Georgie, Arkansas, Jižní Karolína a Florida stala organizace NAACP silně nežádoucí¹⁴. Projevilo se to zejména tím, že byla postavena mimo zákon, kdy nejhorší situace nastala v Alabamě. V této době zase začala vlna násilí, útlaku a všeobecně represivní atmosféry. Opět docházelo k „porušování zákonů“ ze strany NAACP, což bylo značně zavádějící, protože tyto zákony byly zcela úmyslně navrhovány a schvalovány proti černošské komunitě. Nesmíme zapomenout, že také spousta černochoů na Jihu byla díky federální vládě morálně zkažená, což bylo vzhledem k jejich vrstevníkům velmi neetické. Až teprve teď je zcela zřejmé, pod jakým obrovským tlakem museli být představitelé NAACP před vyšetřovacími komisemi, nemluvě o zatýkání, uvěznění a zničení jejich domovů. Oni byli těmi, kteří vedli onu většinu černochoů k odvaze něco změnit a hlavně pro to chtít něco udělat.

Na rozdíl od většiny černošské populace byli lídři NAACP relativně finančně nezávislí, což velmi ovlivňovalo jejich bojovného ducha, měli tolik potřebný klid v napjatých situacích a zejména sebevědomí. Vysoce postavení běloši, ale i široká veřejnost proto měla oprávněné obavy z možného problému v podobě mnohem větších protestních akcí. Moc lídrů NAACP narůstala a jedině tvrdou rukou se dařilo jejich vzestup brzdit. V letech 1958 a 1959 opět nastalá situace začala nabírat stále větších rozměrů.

V lednu roku 1958 totiž federální soud zrušil platnost zákonů, které byly roku 1956 záměrně schváleny, aby zdiskreditovaly NAACP. Poté také začala NAACP tuto bitvu vyhrávat, protože vedení organizace rezolutně odmítalo projevy zastrašování.

14 Morris 31

Statečně přijali trest a kdykoliv našli jakoukoliv odchylku v zákoně, okamžitě reagovali velmi rozhodně a nebojácně. Černošské komunitě zbývaly pouze 2 možnosti: buď se podrobit útokům ze strany bělochů nebo se postavit teroru ze strany vlády. NAACP nezaslala okamžitě odpovědi na tyto zásadní otázky a nechala si čas na rozmyšlenou, aby neudělala ukvapená rozhodnutí.

4.4 *Byrokratická taktika vs. Masově-orientovaná taktika*

Útok jižanských mocenských skupin na černochoy hrál paradoxně velmi významnou roli na vzestupu moderního hnutí za občanská práva. Bezpochyby je velmi těžké určit, která z výše uvedených taktik při jakémkoliv protestu má větší efektivitu. Spíše je možné na tuto otázku odpovědět skrze nejrůznější sociální experimenty. Protestní organizace má hodně co ztratit, ale také co získat. Masově-orientovaná taktika je nesmírně složitá z hlediska organizovanosti a kontroly. Byrokratická protestní taktika v sobě skýtá velkou potřebu stabilizace a zformování chování organizace. Důvodem je působení vnějšího prostředí, kde důležitou pozici zaujímají soudy či média. Organizační představitelé se vyhýbají nejistotě ve svém chování a snaží se nastolit pořádek, takže potom hladce a s velkým úspěchem dosahují svých cílů jako finanční podpory, síly, vlivu a společenského postavení.

Z interního hlediska charakterizuje stejný smysl pro nastolení pořádku vztah mezi byrokratickým centrem protestní organizace a jejich rozličných oddílů. Nejvyšší představitelé musí proto pro další úspěšný chod organizace velký kus práce. Oddíly na regionální úrovni dostávají konkrétní nařízení s ohledem na uskutečnění předem určených cílů. Postupy a pokroky oddílů jsou pečlivě monitorovány shora. Nezbytné bylo vyvíjet na tyto oddíly určitý tlak, protože bylo podstatné se striktně daných postupů, aby byly cíle bezezbytku naplnit. Nebylo neobvyklé, že se mnohdy odchylovaly od běžných postupů či různě experimentovaly.

Je zřejmé, že NAACP v průběhu padesátých let využila byrokratický model. Její byrokratická struktura sice vytvořila v organizace pevnou stabilitu, ale na druhou stranu zase omezila její taktiku a celkovou strategii. Je pravdou, že NAACP zvolila ať už na národní či regionální úrovni pouze „právní přístup“, což mělo za následek velmi pomalé a nepříliš velké změny pro černošskou komunitu. Wyatt Walker, ministr a někdejší asistent Dr. Martina Luthera Kinga, Jr., řekl: „Zařadíte jeden soudní proces, dostanete se do sporu, než se dostane k Nejvyššímu soudu, zabere to

mezi třemi až pěti lety a za jeden případ zaplatíte přinejmenším tisíc dolarů¹⁵.

Vítězství v důležitých soudních procesech bezpochyby zvedly prestiž organizace NAACP a stále více se dostávala do povědomí široké veřejnosti. Pro černošskou komunitu znamenala tato vítězství víru, že možná změna je reálná, avšak za vynaložení velké spousty energie neznamenal pro komunitu žádný očividný převrat. Vskutku, v tomto kontextu totiž úspěch organizace a úspěch komunity může znamenat naprosto něco jiného. Právníci byli zcela zjevně velmi významnou složkou ve vedení NAACP jak na národní tak i na regionální úrovni. Avšak z mnoha vrcholných představitelů, obzvláště z Jihu, bylo nepřiměřeně mnoho farářů. Například v Arkansasu bylo zjištěno, že 42 procent z černošského vedení byli duchovní (pozn.). Je důležité mít na paměti, že na Jihu byla NAACP velmi úzce propojena s černošskou církví. Bylo to naprosto přirozené, protože pro NAACP představovala církve prakticky jediné bezpečné prostředí, ve kterém mohla tato organizace operovat.

4.5 *Organizační zlom v černošském protestu*

Duchovní chtěli, aby byl chod jednotlivých oddílů NAACP stejný jako v černošské církvi, protože zde byli faráři všemocní. Ale nejvyšší představitelé NAACP chtěli, aby se řídili stanovenými regulacemi uvnitř organizace. Další napětí resultovalo z faktu, že NAACP sídlila na Severu. Ti, kteří rozhodovali v organizaci, byli přestěhováni ze scény na Jihu a proto nebyli tak dobře informováni o tom jaká byla situace na jižanském venkově. Zde také místní duchovní mnohem lépe znali situaci obyčejných černošských lidí a nepochybně rozuměli tomu jaký charakter měla dominance bělochů na tomto území. Tudíž docházelo k napětí a neshodám mezi zmíněnými dvěma stranami. Církve na Jihu a organizace NAACP na Severu ve skutečnosti potřebovaly každá tu druhou, protože kombinace jejich vzájemných zdrojů byla nezbytná ve vytrvalém boji proti bělošské dominanci. Masové protesty z poloviny padesátých let vyvolaly živé debaty o tom, která strategie a taktika by mohla nejlépe fungovat. Bojkot v Montgomery si vyžádal pozornost na národní úrovni, čímž přesvědčil velké procento černošů o tom, že taktika a strategie masového protestu může být efektivnější a přinést mnohem dříve výsledky než právnícké metody zvolené organizací NAACP. S tím samozřejmě také stále více narůstal význam církve. Duchovní viděli tento moment jako velmi kritický a pro

15 Morris 36

další vývoj v boji proti útlaku černochoů v historii jako vůbec nejdůležitější, protože jejich církve mohla změnit sociální systém, který omezoval a ponižoval na Jihu každého černochoa den co den.

Poté co se dostala NAACP na Jihu pod palbu kritiky, začali místní duchovní okamžitě jednat. Vzhledem k událostem, které se odehrály v minulých dnech, by v konečném důsledku byli sami proti sobě, protože nastalá situace jim doslova nahrávala. Svou příležitost využili k zakládání církevně orientovaných organizací. Od této chvíle již nezávisel osud černochoů na právním přístupu NAACP a už vůbec nebyl v rukou justice, kterou ovládali běloši. Osud jižanských černochoů byl nyní v rukou jich samotných – jejich institucí, jejich hlavních představitelů a organizací schopných přímého jednání.

5 MONTGOMERY BUS BOYCOTT 1955 – 1956

Zatčením Rose Parksové dne 1. prosince roku 1955 byl odstartován třináct měsíců trvající bojkot autobusové dopravy v Montgomery, který byl ukončen až rozhodnutím Nejvyššího soudu, že segregace v autobusech je protiústavní. Tato akce byla vyjádřením podpory nečekaného vzdoru Rose Parksové¹⁶. Bojkot byl koordinován organizací nesoucí název Montgomery Improvement Association (MIA), jejímž prezidentem byl sám slavný Dr. Martin Luther King, Jr., který se stal prominentním vůdcem boje za občanská práva. Kingovi také velmi pomáhala Jo Ann Robinsonová, která neohroženě čelila stále sílícímu tlaku ze strany bělochů a také nebojácný Reverend Ralph Abernathy. Tento bojkot demonstroval potenciál hromadného nenásilného protestu, který je schopen úspěšně čelit rasové segregaci a sloužil jako příklad pro další kampaně, jež následovaly.

Bojkotu ale předcházely události, které jej do značné míry ovlivnily. Na praktiky Jim crow systému ve městě Montgomery se totiž zaměřila organizace Women's Political Council (WPC) a v březnu roku 1954 nastínila změny, které se týkaly autobusové dopravy v Montgomery :

- nikdo z černochoů nemusí mít za povinnost stát nad prázdným místem
- zavedení předpisu, který zaručí černochoům, že nemusí platit jízdné uprostřed autobusu a nemusí nastupovat výhradně zadní částí
- nařízení, jehož znění by určovalo řidičům autobusů zastavit ve všech obydlených černošských částech města

Ještě před zatčením Rose Parksové byla zhruba rok po setkání WPC za porušování autobusové segregace patnáctiletá Claudette Colvinová a o sedm měsíců později také osmnáctiletá Mary Louis Smithová, která odmítla přepustit své místo pasažérovi bílé pleti. Přesto však ani jeden z těchto dvou případů nevyvolal takový rozruch a nezmobilizoval černošskou veřejnost tak jako zatčení Rose Parksové o rok později.

Parksová popisovala onen incident, kdy byla vyzvána řidičem autobusu spolu s dalšími třemi černochoy, aby opustila své místo, slovy: „Když mě viděl pořád sedět, zeptal se, jestli vstanu, a já na to, „Ne, nevstanu“. On na to, „Dobře, v tom případě

16 Eagles 25

zavolám policii a budete zatčena.“ Já jsem odpověděla, „Nejspíš budete muset“¹⁷ WPC odpověděla na zatčení Parksové jednodenním bojkotem městských autobusů dne 5. prosince 1955. Vzápětí začal Robinson okamžitě jednat a poté co byly obstarány peníze na kauci za Rose Parksovou, zkontaktoval E.D. Nixona a Virginii Nurrovou, kteří mu pomáhali při zorganizování zasedání s regionálními vedoucími NAACP. Již zmíněného pátého prosince se zapojilo do ignorování městských autobusů devadesát procent černošských obyvatel.

Toho odpoledne se setkali místní faráři a představitelé organizace, aby prodiskutovali možnost prodloužení stávk. Během tohoto setkání byla založena již zmíněná organizace MIA a King byl zvolen jejím prezidentem. Ještě toho dne se také uskutečnilo večerní hromadné setkání v Holt Street Baptist Church, kde členové MIA hlasovali o dalším postupu bojkotu. King hovořil na tomto setkání k několika tisícům přítomných : „Pokud my nemáme pravdu, tak Nejvyšší soud nemá pravdu. Pokud my nemáme pravdu, tak nemá pravdu Ústava Spojených států amerických. Pokud my nemáme pravdu, tak nemá pravdu všemohoucí Bůh“¹⁸. Po neúspěšných jednáních s městskými zastupiteli a provozovateli autobusové společnosti byl 8. prosince zformulován seznam požadavků MIA : důstojné nakládání s černošskými cestujícími; volné místo pro kohokoliv, kdo jej obsadí jako první; and black bus operators on predominately black routes. Zmíněné požadavky nebyly splněny a černošští obyvatelé Montgomery okamžitě přestali využívat autobusy i přes velkou snahu představitelů města a bělošských obyvatel potlačit tuto stávk.

Poté co začalo město pokutovat černošské řidiče taxiků, kteří pomáhali lidem náhradní přepravou, zařídila si MIA vlastní automobilový park. Velmi se také hodily cenné rady T. J. Jemisona, který měl zkušenosti z Baton Rouge a během relativně krátké doby byl vytvořen vozový park o celkové kapacitě třista automobilů.

Na začátku roku 1956 byly na domovy Kinga a E.D. Nisona spáchány útoky, které zničily jejich domy, naštěstí však nedošlo k újmě na zdraví. King byl natolik klidný a mentálně silný, že uklidňoval dav, který se shromáždil u jeho domu, slovy : „Bud'te klidní jako já a moje rodina. Neutrpkli jsme žádná zranění a i kdyby se mi cokoliv stalo, budou tu jiní, kteří zaujmou mé místo“.

17 Juan Williams, *Eyes on the prize. America's civil rights years 1954-1965*, (New York: Viking Penguin Inc., 1987) 66

18 Research & Education Institute. *Martin Luther King, Jr.* 20 April. 2010 <http://mlk-kpp01.stanford.edu/index.php/encyclopedia/encyclopedia/enc_montgomery_bus_boycott_1955_1956/>.

Městští úředníci vydali v únoru roku 1956 nařízení proti bojkotu a obvinili přes osmdesát jeho vůdců na základě zákona z roku 1921 zakazujícím spolčení, která byla v rozporu s povoleným podnikáním.

King byl postaven v případě State of Alabama v. Martin Luther King před soud a odsouzen buď k zaplacení pětiset dolarů nebo k odpracování 386 dnů ve vězení. Obdivuhodné však byl fakt, že i přes tyto události i nadále trvalo ignorování autobusové dopravy.

Přestože byla většina publicity koncentrována na činnost černošských duchovních, tak velmi zásadní roli na úspěch bojkotu měly ženy. Jmenovitě Johnnie Carrová nebo Irene Westová udržovaly a podporovaly chod výborů MIA a vytvořených dobrovolnických sítí. Mary Fair Burks z organizace WPC také přisoudila úspěch bojkotu těm „bezejmenným kuchařkám a služebným, které po celý rok nachodily nekonečné množství mil, aby dosáhly prolomení zdí jménem segregace“. Také King ve svém memoáru citoval starší ženu, která prohlásila, že se nezúčastnila bojkotu pro své blaho, ale pro blaho svých dětí a vnoučat.

Díky národním rozměrům a také soudu s Kingem se dostalo protestu podpory i vně Montgomery. Na začátku roku 1956 navštívili Montgomery veteráni Bayard Rustin a Glenn. E. Smiley a poskytli Kingovi několik rad včetně využití Gándhího technik a hlavně pokračování v nenásilné formě protestu. Ella Bakerová či Stanley Levison založili In Friendship za účelem zvýšení a zlepšení finanční podpory ze Severu směrem na Jih, kde byla situace pro černochoy mnohem horší. King si osvojil myšlenky těchto zastánců nenásilné formy protestu a zformuloval jeho vlastní shrnutí Gándhího zásad nenásilí. King řekl : „Kristus nám ukázal cestu a Gándhí z Indie nám ukázal jak to může fungovat“.

Dne pátého června 1956 rozhodl federální okresní soud v případě Browder v. Gayle, že autobusová segregace je v rozporu s ústavou, načež v listopadu téhož roku zrušil Nejvyšší soud nařízení, které vyžadovala oddělení cestujících v autobusech veřejné dopravy. Rozhodnutí soudu přišlo ve stejný den, kdy King a MIA stáli před soudem kvůli soudnímu příkazu za vozový park. MIA byla odhodlaná pokračovat v bojkotu a do té doby než v Montgomery začala platit desegregace autobusů, ještě MIA operovala bez využití vozového parku. Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí níže postaveného soudu a jakmile do Montgomery toto rozhodnutí dorazilo černé na bílém 20. prosince 1956, zavelel King k ukončení bojkotu a černošská komunita

souhlasila. Téhož dne King ke své radosti zjistil, že mnoho bělochů akceptovalo sjednocený zasedací pořádek bez nějakých incidentů¹⁹. King během tohoto bojkotu upoutal mezinárodní pozornost a nenásilná taktika organizace MIA kombinovaná s křesťanskou etikou zformovala model, díky kterému se dále bojovalo proti segregaci na Jihu.

19 Stephen B. Oates, *Let the trumpet sound. The Life of Martin Luther King, Jr.*, (New York: First Plume Printing, 1983) 107

ZÁVĚR

V závěru se pokusím o rekapitulaci zjištění, ke kterým jsem dospěl v průběhu mé práce, v níž jsem se zabýval celkovým historickým vývojem rasové segregace v USA a důležitými událostmi v padesátých letech dvacátého století s ohledem na další vývoj boje za práva a postavení černochů v americké společnosti.

Osud černochů byl v USA předurčen zejména vlivem otroctví, které je všeobecně známé po celém světě jako velmi kruté zacházení s lidmi. Neměli žádná práva a jejich otrokáři na ně pohlíželi s despektem i vzhledem k jejich černé barvě pleti. Na konci devatenáctého století sice byly přijaty zákony, které měly chránit práva černochů, ale jejich role byla pouze formální. Naopak situace ve společnosti byla velmi napjatá a snaha o rasovou segregaci stále sílila. Rasovou podřadnost černochů se snažili prokázat nejrůznějšími způsoby a průzkumy vědci či uznávaní odborníci. Situace byla velmi napjatá hlavně ve státech na Jihu, které byly postupem času opravdu velmi nebezpečné pro černochy. Běloši si vytvořili systém jménem Jim Crow, podle kterého byla řízena etiketa chování na veřejnosti a ta velmi hrubým způsobem omezovala černochy v jejich možnostech. Naprosto otřesný a šokující byl projev brutálního násilí formou lynčování, kdy se staly úkladné vraždy mnohdy nevinných lidí zábavou pro davy přihlížejících bělochů.

Útoky na černošskou komunitu nenechaly chladnými jejich „bratry“ a ve čtyřicátých letech se začaly vytvářet první organizace v boji za občanská práva černochů. Byla to jen předzvěst obrovské vlny nevole v dalších letech. Kromě fyzického násilí museli trpět útlak, který jim také do značné míry ovlivňoval jejich životy. Byli totiž diskriminováni v možnostech vzdělávání, čímž neměli takové možnosti v hledání dobře placeného zaměstnání. Finančně na tom samozřejmě většina černošských rodin nebyla dobře na rozdíl od bělochů, kteří byli na vysokých postech a rozhodovali o všem podstatném. Nedostatek financí a vzdělání měl také za následek rostoucí kriminalitu v černošských čtvrtích.

Opravdové útočiště pro utiskované černochy představoval kostel a bohoslužby, kde se ve větším počtu scházeli a byli mezi „svými“. Vlivem urbanizace se velkých městech stávalo, že zvyky z venkova si lidé přenášeli i sem. Faráři a duchovní měli zásadní vliv na lidi, kteří jim naslouchali a nechali se vést. Z těch, kteří měli kvalitní vzdělání se hodně zasadilo o vznik organizace NAACP, což byl

vedle církve další silný hráč v boji proti rasové segregaci v USA. NAACP volila cestu skrze právní kroky, takže se jednalo spíše o byrokratickou organizaci.

V padesátých letech už byla atmosféra tak napjatá, že se černoši začali poprvé nahlas ozývat proti segregaci ve veřejné autobusové dopravě. Roku 1953 se v Baton Rouge odehrál bojkot místní autobusové dopravy v čele s T. J. Jemisonem na znamení, že oddělený zasedací pořádek v autobusech a nastupování do autobusů zezadu byl pro černochoy zcela nepřijatelný. Vytvořili si také svůj vlastní systém na přepravu auty a tím ochromili provoz autobusů ve městě, protože černochoy jezdilo veřejnými dopravními spoji mnohem více než bělochů. Autobusová společnost tímto velmi trápila a tato nenásilná forma protestu tímto prokázala velmi slušnou efektivitu. Černoši tímto ukázali, že jsou schopni společnými silami významným způsobem narušit chod běžného veřejného života. Pomocí sbírek se vybralo dostatečné množství financí na chod bojkotu a to byl silný argument zbylé obyvatel města.

Přestože později rozhodl příslušný soud o tom, že segregace veřejné autobusové dopravy byla nezákonná, arogance práv černochoy ze strany bělochů byla příliš silná na to, aby si nevymysleli nějaké další důvody pro jejich útlak. Napětí rostlo a po vraždě mladičkého Emmetta Tilla roku 1955 začalo docházet velké spoustě černochoy, že můžou být zabiti jen proto, že mají černou pleť. Lidé, kteří byli nějakým způsobem spjati s NAACP, byli diskriminováni a mnoho z nich přišlo o práci nebo došlo k jejich újmě na zdraví. Proti činnosti této organizaci se také velkou měrou postavila vláda a příslušné vládní orgány, což ještě vyostřilo už tak napjatou situaci mezi oběma znesvářenými stranami.

Avšak jiný směr v myšlení a participaci černochoy nabral bojkot autobusové dopravy v Montgomery v letech 1955 a 1956. V porovnání s bojkotem v Baton Rouge už měli lidé své démonizované hrdiny, kteří jim byli příkladem v boji za jejich práva a zejména práva jejich dětí a vnoučat. Osobnosti typu Rose Parksové, E.D. Nixona či Martina Luthera Kinga, Jr. v lidech vyvolala vzdor vůči nesnesitelné segregaci a uvědomění si šance, která se jednou zapíše do historie USA.

RESUMÉ IN ENGLISH LANGUAGE

The aim of my bachelor thesis “The origins of the civil rights movement in USA until the end of 1950’s in 20th century“ was to describe and determine the origins of racial segregation between Whites and Blacks in USA and the development of oppression that graduated in 1950’s in modern civil rights movement.

The first part of the thesis is focused on the origins of racial segregation from the very beginning and the problems about discriminating the Blacks because of their colour of skin. The influence of slavery first dated in America from the year 1619 was deep-rooted in people’s minds and it was impossible to change it. There is no doubt that the situation even worse in the 18th and 19th century because the number of slavers increased six times and slavers were the best source of labour force.

Whites were cruel to them and the roots of their hate and on the other hand the roots of Black’s wrong. The 19th century was very important from the view of first laws against Blacks. The Jim Crow system was established in order to see Blacks as an inferior race to Whites and it was a set of etiquette norms that ruled what behavior is expected from Blacks. It wasn’t only rules but it was a way of life so you could see titles in newspapers or magazines where the authors wrote about Blacks and often called them niggers or darkies. The rules definitely influenced the Black’s public life in many ways. Jim Crow system proclaimed that Blacks were inferior to Whites in all important ways of life so they were not socially equal. The most extreme opinion was that Blacks were not human beings.

You could see Jim Crow signs everywhere above public facilities so I can’t really imagine the Blacks’ feelings because it surely depressed them a lot. The most brutal form of Blacks’ oppression was definitely lynching. It is unbelievable that something like that was possible to happen in the 20th century. Victims were often shot, hanged or even burned at stake. This brutal form of murder was at that time kind of entertainment for observing mobs. Whites had a fear that Blacks would be more successful and because of that many victims were accused unjustly. According to investigations of Arthur Raper there was about one third of these imputations.

The second part of the thesis is concentrated on the development of the situation in 1940’s but largely on the main institutions as the Church and NAACP that were important in sense of supporting the opposition of Blacks. In 1909 was

established the NAACP (the National Association for the Advancement of Colored People) by a group of lawyers. From 1940's here is the first proof of organizational activism from the side of Blacks and establishing the first organizations as MWOM or CORE that played very important roles later. For Blacks it was necessary to weld together because it was the only way how to oppose the oppression caused by the dominant Whites. The situation in 1950's was simply unbearable because of so called Tripartite system of domination.

This complex system of domination was of course made by Whites with the view of oppressing Blacks in three important areas of daily life: politic, economic and personal. These three aspects gave no chance to Blacks to change anything. Because of segregated schools Blacks had a very small chance to get high quality education so then it is more than clear that the possibility of getting better paid jobs was for them at least very complicated. Whites filled well paid jobs and occupied higher positions. Blacks were their employees and occupied dirty and low paid jobs mainly in very bad working conditions. The discrimination of Blacks on workplaces was no exception. In typical southern city there was even 75 percent of black male population working on common labour as cooks, housekeepers or porters.

Blacks were forced defend their rights more than never because if there was not any change then they had no chance to improve their living conditions. They knew that there was a need of doing something for their own and children's better future. Migration from countryside to urban cities was the cause of increasing influence of church in urban neighbourhoods. Black people found their belief in better future while spending time together in church and listening to ministers who played the most important role throughout the movement.

Ministers were educated and respected authorities in black community. They were also financially independent on group of dominating whites. For many Blacks ministers featured heroes that are able to lead them and also were for them personification of honour, loyalty and courage. Now it is absolutely obvious how difficult and responsible was the position of ministers. The cooperation between some colleges and churches for students that studied theology and wanted to be a pastor in future. The reason was that the rhetoric skills and knowledge of pastors were necessary from the view of their charisma and influence on mobs. They were training these skills a lot and as a result they were respected within black community.

The role which played the NAACP was so valuable for Blacks because the organizational leaders protested nonviolently. Bureaucratic tactics was the procedure that the NAACP chose. The founders of this organization fought for equal rights of Blacks through lobbying, press or brochures. There was a huge number of legal procedures and most of them took place in the South. The situation here was quite different because of better cooperation between the NAACP and churches. The financial support from the church was crucial for NAACP members because church was the only place in the South where it was possible to get together.

The mass participation in NAACP activities from the side of Blacks wasn't enough good because they were simply not able to organize. It was hard for leadership to operate with large number of branches but local leaders were doing good job because of building communication networks within the black community. It was clear that the nonviolent form of protest was the right direction because for Whites there was a new situation they had to face. For Blacks was important the fact that they didn't want to use violence to fight against the Whites.

In the third part of the thesis is described how the first mass protest was organized and how the Whites immediately reacted on this new situation. In that year 1953 there was in Baton Rouge, Louisiana, very large number of Blacks dissatisfied with the situation in public bus transportation. Segregated bus system was discriminating only Blacks because the section stipulated for them at the back of the bus was always overcrowded. They had to enter the bus only from the rear but for Whites were the rules completely different. The entrance for these passengers was in the front and they felt more comfortable because their section was not overcrowded and had their own seats. In case that there was some seat free in the white section Blacks had to stay in their section and could not use it although nobody was sitting there.

Most of the buses were going through districts of numerous black communities so usually happened that Blacks were standing next to the empty seat and bus drivers did not let them occupy it. But from the view of Blacks there was unacceptable for them that two thirds of the bus company's income were their own money(!!!). In other words the company was dependent on Blacks' money. The leaders of NAACP in Baton Rouge were ready to deal with this big problem. They demanded from the City Council regulations that should change the system in public

bus transportation.

Black leaders succeeded in discussions with the City Council and the result was that no seats in buses are strictly reserved for whites and it depended only on who came first and occupied the seat. The regulation came into operation in March 11, 1953 and after that the Whites were clearly angry. Although there was valid regulation especially bus drivers resolutely refused to respect it and were on strike. The strike took four days and when Blacks to sit elsewhere they wanted to they were forced to go to the back as it was usual formerly. No doubt about it that it was a big shock for them. The situation was then even worse because the Ministry of Justice declared the previous regulation illegal and totally against Jim Crow laws. It meant the return to the previous system in buses and bus drivers told the Blacks to be only at the back.

In June 1953 the black community organized for change because of the unbearable situation. The leader T.J. Jemison wanted to protest nonviolently and the best prohibition for the bus company was to ignore the public bus transportation. The Baton Rouge Mass Bus Boycott started after the Jemison's morning speech in radio where he appealed to do it. Some blacks were that morning traveling to work and did not hear the proclamation but already that afternoon it was impossible to see any Negro in any bus. This went on for ten days. The New York Times confirmed that at least ninety percent of black population didn't use the public bus transportation. The enthusiasm within the community was strong more than never. The leadership organized a lot of meetings at school lecture hall which was overcrowded because of large number of listeners that was between 2500 and 3000. They felt that there is a chance for change.

The first complication that Blacks had to solve was to create a car system that would function as the temporary substitution for bus transportation. The reason was simple : Blacks needed to go to work and earn money to support financially together the boycott and of course their own families. Therefore were Blacks using cars and a lot of them served as taxi drivers but it is needed to say that they were all volunteers. Their communication networks were at good level so there was no problem about it.

The boycott was coordinated by the NAACP but the most important roles played the Church and the United Defense League (UDL). The UDL was one organization that came into being thanks to the consolidation of five or six other

organizations. The impact of the boycott was that Blacks showed that they are able to organize in mass groups although the participation would have been better and that the bus company lost about 1600 dollars every day during the boycott. So the victory was rather moral for Blacks because Whites suffered economically for relatively long time.

The fourth part is based on describing how the NAACP had to deal with the hate from the side of white authorities. The organization was provocative and tried to fight through the legal procedures. Especially in the South almost every white inhabitant disagreed with school desegregation because it was for them some kind of humiliation. President Eisenhower and his adherents defended the interests of the dominating group and ignored the adjudications of federal courts. The growth of group that propagated racism as Ku-Klux-Klan, White Citizen's Council or the American States Rights Association was alarming.

Violence and terror were normal tools for fearing the Blacks. In 1955 was the South very dangerous place for Blacks which is definitely exemplified by murder of youngster Emmett Till. Brutal attacks as bombing and shooting or at least loosing jobs was not anything unusual in the typical southern state.

Between the years 1956 and 1959 the NAACP had to face growing pressure from Whites because they wanted to and maybe needed to kick the organization down. The role of the NAACP was surely irreplaceable.

The last part of the thesis is focused on course of the Montgomery Bus Boycott from 1955 to 1956. The boycott was leaded by Dr. Martin Luther King, Jr. who is probably the most famous person all the movement and his adherents Reverend Ralph Abernathy, J.A. Robinson or E.D. Nixon. The concrete organizations were Montgomery Improvement Association (MIA) and Women's Political Council (WPC). The goal of this protest was the same as in Baton Rouge but the impact Blacks' minds was different because they had their heroes here who were motivating them to fight for their rights. One of the hero was definitely a black woman Rose Parks who refused to leave her seat in the bus and for this she was arrested.

It happened in December 1, 1955 and therefore started the boycott and continued for thirteen months. Four days later was Rose Parks admitted on bail and Robinson contacted Nixon Virginia Nurr to organize a meeting with the NAACP

leaders. That afternoon at least ninety percent of Blacks didn't use the public bus transportation. Then was established the MIA and King was elected as a president. They required similar changes in bus system of transportation but these were not accepted by white authorities. Therefore Blacks had to make their own car system as in Baton Rouge and they did it. In early 1956 the homes of King and Nixon were bombed and fortunately nobody was hurt. It was very hard period for the boycott leaders because they had to face brutal attacks but for example King encouraged his adherents to stay calm. He also didn't want to use violence as Jemison in Baton Rouge because King was inspired by Gandhi and his techniques.

In February the City Council proclaimed regulations against the boycott and charged about eighty leaders. King was litigated in case *State of Alabama v. Martin Luther King* and the decision was to go to prison for 386 days or to pay 500 dollars. In June 1956 The Supreme Court cancelled the regulations of segregation in public bus transportation. Until the December there were plenty of legal procedures and on 20th December 1956 the official decision of the Supreme Court got into Motgomery. King immediately stopped the boycott and was surprised that white passengers accepted the regulation. But this only the beginning of the modern civil rights movement and King played one of the most important roles in that.

ANOTACE

Autor: Radek Tymel

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Katedra anglistiky a amerikanistiky.

Název práce: Počátky hnutí za občanská práva v USA do konce padesátých let dvacátého století

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jiří Flajšar, PhD.

Počet příloh: 7

Cílem práce je co možná nejlépe vystihnout pozici černošské komunity v období rasové segregace zejména v padesátých letech dvacátého století a také analyzovat vývoj událostí vedoucích ke změně ve společnosti v USA. Rozsah práce nemůže zdaleka obsáhnout mnoho jiných velmi důležitých událostí v tomto období hnutí za občanská práva. V práci je také díky informacím z literárních a elektronických zdrojů charakterizován vznik a význam otroctví, rasové segregace, lynčování z hlediska brutálního násilí páchaného na černoších, prvních organizací za boj proti segregaci a událostí v Baton Rouge či Montgomery, které změnily pohled černochoů na jejich budoucnost.

Klíčová slova: otroctví, lynčování, rasová segregace, hnutí za občanská práva, bojkot, Baton Rouge, Montgomery, Dr. Martin Luther King, Jr.

The goal of the thesis is to describe as much as it is possible the position of black community in the period of racial segregation and analyse the development of events that changed the bad situation in american society. It is impossible to cover all the important events in the thesis dutiny the civil rights movement. By means of literary and internet sources is characterized the origin and importance of slavery, racial segregation, lynching from the view of brutal violence committed on Negroes, the first established organizations that fought against the racial segregation and the boycotts in Baton Rouge and mainly in Montgomery that changed the perception of their participation in the movement.

Key words: slavery, lynching, racial segregation, the civil rights movement, boycott, Baton Rouge, Montgomery, Dr. Martin Luther King, Jr.

PŘÍLOHY

Příloha č.1: Obrázek č. 1: Dr. Martin Luther King, Jr.

Příloha č. 2: Obrázek č. 2: Zatčení Rose Parksové

Příloha č. 3: Obrázek č. 3: Nápis na ulici značící čekárnu pro černochoy

Příloha č. 4: Obrázek č. 4: Lynčování černochoů na veřejnosti

Příloha č. 5: Tabulka č. 1: Ukazatel nezaměstnanosti bělochů a černochoů
s jinými menšinami od roku 1950 do roku 1970

Příloha č.6: Tabulka č. 2: Statistika obětí lynčování od roku 1882 do roku
1968 v USA

Příloha č. 7: Tabulka č. 3: Počet lynčovaných ve státech na Jihu mezi lety
1882 až 1968 v USA

Příloha č.1: Obrázek č. 1: Dr. Martin Luther King, Jr.

Zdroj: www.princeton.edu/pr/mlk/images/mlk_mainpic2.jpg

Příloha č. 2: Obrázek č. 2: Zatčení Rose Parksové

Zdroj: www.bbc.co.uk/1extra/tx/gallery/rosa_parks.shtml

Příloha č. 3: Obrázek č. 3: Nápis na ulici značící čekárnu pro černochoy

Zdroj: americanhistory.si.edu/brown/history/1-segreg...

Příloha č. 4: Obrázek č. 4: Lynčování černochoů na veřejnosti

Zdroj: <http://blueollie.files.wordpress.com/2009/09/lynching.jpg>

Příloha č. 5: Tabulka č. 1: Ukazatel nezaměstnanosti bělochů a černochoů s jinými menšinami od roku 1950 do roku 1970

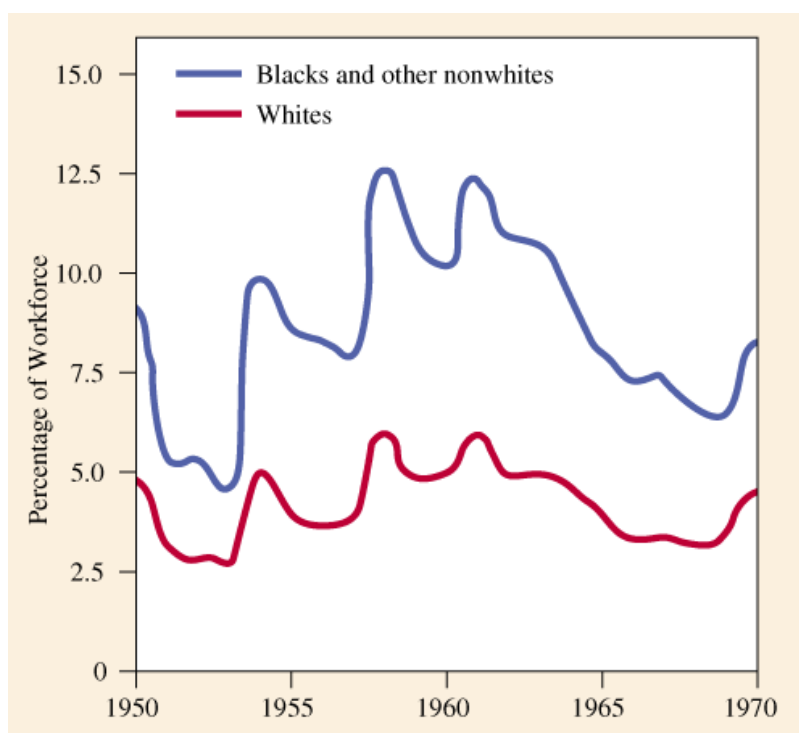

Figure 30.1 Unemployment, 1950–1970

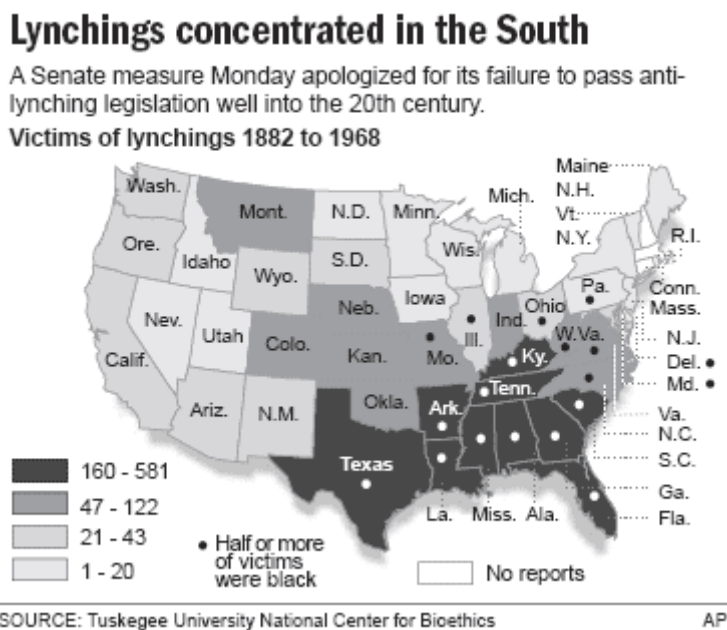
Zdroj: http://occawlonline.pearsoned.com/bookbind/pubbooks/martin_awl/medialib/download/MARTFIG301.gif

Příloha č. 6: Tabulka č. 2: Statistika obětí lynčování od roku 1882 do roku 1968 v USA

U.S. Lynchings by Race and by Year: 1882-1968			
Year	Black	White	Total
1882	49	64	113
1883	53	77	130
1884	51	160	211
1885	74	110	184
1886	74	64	138
1887	70	50	120
1888	69	68	137
1889	94	76	170
1890	85	11	96
1891	113	71	184
1892	161	69	230
1893	118	34	152
1894	134	58	192
1895	113	66	179
1896	78	45	123
1897	123	35	158
1898	101	19	120
1899	85	21	106
1900	106	9	115
1901	105	25	130
1902	85	7	92
1903	84	15	99
1904	76	7	83
1905	57	5	62
1906	62	3	65
1907	58	3	61
1908	89	8	97
1909	69	13	82
1910	67	9	76
1911	60	7	67
1912	62	2	64
1913	51	1	52
1914	51	4	55
1915	56	13	69
1916	50	4	54
1917	36	2	38
1918	60	4	64
1919	76	7	83
1920	53	8	61
1921	59	5	64
1922	51	6	57
1923	29	4	33
1924	16	0	16
1925	17	0	17
1926	23	7	30
1927	16	0	16
1928	10	1	11
1929	7	3	10
1930	20	1	21
1931	12	1	13
1932	6	2	8
1933	24	4	28
1934	15	0	15
1935	18	2	20
1936	8	0	8
1937	8	0	8
1938	6	0	6
1939	2	1	3
1940	4	1	5
1941	4	0	4
1942	6	0	6
1943	3	0	3
1944	2	0	2
1945	1	0	1
1946	6	0	6
1947	1	0	1
1948	1	1	2
1949	3	0	3
1950	1	1	2
1951	1	0	1
1952	0	0	0
1953	0	0	0
1954	0	0	0
1955	3	0	3
1956	0	0	0
1957	0	1	1
1958	0	0	0
1959	1	0	1
1960	0	0	0
1961	1	0	1
1962	0	0	0
1963	1	0	1
1964	1	2	3
1965	0	0	0
1966	0	0	0
1967	0	0	0
1968	0	0	0
Total for	3,445	1,297	4,742

Zdroj: http://icisnizz.com/images/lynch_charts.gif

Příloha č. 7: Tabulka č. 3: Počet lynčovaných ve státech na Jihu mezi lety 1882 až 1968 v USA

Zdroj: http://images.chron.com/blogs/txpotomac/Chart_Lynchings.gif

SEZNAM PRAMENŮ A POUŽITÉ LITERATURY

LITERATURA

Sterling, Dorothy. *Tear down the walls! A history of the american civil rights movement*. New York: Garden City, 1968.

Oates, Stephen B., *Let the trumpet sound. The Life of Martin Luther King, Jr.* New York: First Plume Printing, 1983.

Eagles, Charles W. *The Civil Rights Movement in America*. Jackson and London: University Press of Mississippi, 1986.

Morris, Aldon D. *The origins of the civil rights movement*. New York: The Free Press, 1984.

Williams, Juan. *Eyes on the prize. America's civil rights years 1954-1965*. New York: Viking Penguin Inc., 1987.

INTERNETOVÉ ZDROJE

Ronald L. F. Davis. *Slavery in America: Historical Overview*. 3 March. 2010
< http://www.slaveryinamerica.org/history/hs_es_overview.htm>.

Dr. David Pilgrim. *Jim Crow*. 15 March. 2010 <
<http://www.ferris.edu/news/jimcrow/what.htm>>.

Research & Education Institute. *Martin Luther King, Jr.* 20 April. 2010 <http://mlk-kpp01.stanford.edu/index.php/encyclopedia/encyclopedia/enc_montgomery_bus_boy_cott_1955_1956/>.

http://icisnizz.com/images/lynch_charts.gif

http://ocawlonline.pearsoned.com/bookbind/pubbooks/martin_awl/medialib/download/MARTFIG301.gif

http://images.chron.com/blogs/txpotomac/Chart_Lynchings.gif

<http://blueollie.files.wordpress.com/2009/09/lynching.jpg>

americanhistory.si.edu/brown/history/1-segreg...

www.princeton.edu/pr/mlk/images/mlk_mainpic2.jpg

www.bbc.co.uk/1extra/tx/gallery/rosa_parks.shtml